

քաղաքի և զվերանորոգութիւն յիշեալ տան, զոր հարկաւոր ծանիցէ ուսումնական վարչութիւն ևս և զկարեւոր յաւելուածս ի նմին տան՝ առ ի յարմարեցուցանել զայն ըստ նշանակութեան առնել ի քաղաքական գումարաց. նաև ի դէպս պակասութեան թուոյ աշակերտաց ուսանողաց ի դպրանոցին ի հաշիւ հասարակութեան զհարկաւոր գումար դրամաց վասն պահպանութեան քսան թոշակաւոր աշակերտաց, Վարձուդիկոսը հաճութեամբ ընդունեց հասարակութեան այդ խնդիրը և խոստացաւ դըպրանոցի կանոնադրութիւնը պատրաստել և տէրութեան հաստատութեան ուղարկել: Ահա այստեղից ծագեցաւ նախիջևանում թեմական դպրանոց հաստատելու խնդիրը, որ իրագործուեցաւ միայն 81 թուին:

(Կը շարունակուի):

Ե. Ծ.

Ս Ե Ն Ր Ե Լ ՈՒ Ր Գ.

Բժշկութիւն եւ մանկավարժութիւն.— Առողջ միտքը առողջ մարմնի մէջ է. ասում է լատինական առածը. ուստի եւ զարմանալի չէ. եթէ մանկավարժական գործի ղեկավարները մեծ կարեւոր ունենան առողջքամանքի, բժիշկների օգնութեամբ իրենց գործն աղողութեամբ առաջ տանելու համար: Դեռ շատ ժամանակ չէ, որ մանկավարժութիւնը ուզում էին ծանաչել բոլորովին առանձին առարկայ, իսկ բժշկականութիւնն առանձին: Սակայն այդ երկու գիտութիւնների միջեւ եղած սերտ կապը հաստատուելուց յետոյ առողջքամանքն ու բժիշկներն եւս սկսել են նետաքրքրուել մանկավարժական գործով եւ իւրովսան նպաստել լուսատրութեան գործին համար:

Եւրոպական գրականութիւնն այդ կողմից կարող է մատնացոյց անել նշանաւոր գիտնականների երկերի վրայ, բայց ուռաց գրականութիւնը համեմատաբար ղեռ շատ աղքատ է. մեր գրականութեան մասին արեւորդ իսկ է յիշելու:

Սակայն չէ կարելի ասել, թէ ոռաց առողջքամանքի ու բժիշկների մէջ չկան մանկավարժական գործով հետաքրքրուողներ: Դրան ապացոյց է Մոսկուայի բժշկական ժողովի մէ որոշումը, որով 1894 թուի նոյեմբերից մի կարգ թուով 12, դասախօսութիւններ են տեղի ունենալու յատկապէս աշակերտական հասակ ունեցող մանուկների անդամազնական, քննախօսական, ակտաքանական եւ առողջապահական կողմերն ուսումնասիրելու նպատակով: Դասախօսութիւնները կարդալու են մի քանի արդիւնաստներ, պրեկատ-դոցենտներ եւ բժիշկներ: Դնչպէս արուում է դասախօսութիւնները առանձին ժողովածու են կազմելու քացատրիչ նկարներով լուսաբանուած:

Առողջակաւ ուսումնարան.— Ծատ երեխաներ զրկուում են նոյն իսկ միջնակարգ ուսումից իրենց վատառողջութեան պատճառով: Որպէս զի այդպիսի երեխաներին միջոց տրուի ուսումը շարունակելու, 1872 թուին խնդիր էր բարձրացել հարաւային յօրինում յատուկ այդ նպատակով տղայոց զինակազին հիմնելու մասին: Թէ եւ

1 Կոնդակ Դէրոգ Դ-ի տունաւ յանուն հասարակութեան նորոյն նախիջևանի 113 սեպտ. 1873 ամի:

իւր ժամանակին այդ առաջարկը համակրութեամբ ընդունեց շատ քաղաքների ու մամուլի կողմից, սակայն խնդիրը մնաց առ կախ: Այժմ խնդիրը նորից է յարուցուած. ըսին այն է, որ մի պարոն Ա. Գ. Կուզնեցով ազգանունով, 25 հազար ռուբլի է նուիրել Նալբայում տղայոց զինակազին հիմնելու նպատակով: Լրագիրներն առաջարկում են, որ այդ փողը յատկացուի վերն յիշուած նպատակին, որին կարելի է միացնել նաև 1872 թուին Նալբայում քաղաքային խորհրդի նոյն այդ նպատակին յատկացրած 30,000 ռուբլին, իսկ գաւառական զեմստովլի 10,000 ռուբլին:

Մանկավարժական թանգարան.— Առաջիկայ 1895 թուից թոյլ է տրուած Օրենսդրացի ուս. շրջանի, Թուրքեստանի եւ Սիբիրի ժողովրդական դպրոցների վարչութիւններին կից հաստատել մանկավարժական թանգարաններ, այդպիսի թանգարան գոյութիւն ունի Պետերբուրգում:

Ուղի մակաւ խաղեր.— Պարիզի Մորըննում տոյն թուի յունիսի 16-ին ծերակոյտի անդամ զը—Կուրսէի նախագահութեամբ միջազգային կոնգրէս կայացաւ հին ուլիմական խաղերի նմանութեամբ ըմբշամարտական խաղեր հաստատելու նպատակով: Ժողովին ներկայ էին բոլոր պետութիւններից ներկայացուցիչներ, բացի Գերմանիայից: Խաղերը պէտք է որոշ ժամանակներում նշանակուին. առաջին խաղը 1896 թուին կլինի Լոնդոնում, յաջորդը 1900 թուին Պարիզում, համաշխարհային ցուցահանդէսի միջոցին եւ այնուհետեւ կը շարունակուին ըստ կարգին:

Ուսումնարանական պիտոյքներ.— Մտադրութիւն կայ 1896 թուին Բերլինում արդիւնագործական ցուցահանդէս կազմելու: Այդտեղ մի առանձին բաժին կլինի նաև այն բոլոր առարկաների համար, որոնց կապ ունին ուսուցման գործի հետ: Այդ բաժինը բաղկացած կը լինի երկի մասից. Ա. ուսումնարանների շինուածքը եւ ուսումնարանական առողջապահութիւն. Բ. նկարչութիւն եւ ծեռագործ, եւ Գ. ամենայն տեսակ դասական պիտոյքներ, Փիգիբական եւ քիմիական գործիքներ, դասարանների ներքին կազմութիւն, քաւտէզներ, գլոբուսներ, նկարներ, կաղապարներ, քնական գիտութեանց ժողովածուներ, զոքեր, տետրակներ եւլն. եւ այլն:

ՎԻՃԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ԵՐԿՐԱԳՐԻ ԵԶԳԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ:

Մերկագնդի քնակներ թիւը հաշուում են մօտաւորապէս 4,562 $\frac{1}{2}$ միլիօն. այս թուից Եւրոպայում 566 միլիօն, Ասիայում 860 միլիօն, Աֆրիկայում 206 միլիօն, Ամերիկայում 125 միլիօն, Աւստրալիայում 5 միլիօն. ընդամենը 4,562 $\frac{1}{2}$ միլիօն:

ՆԻՐՈՊԱՅԻ ԱԶԳԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՑԵՂՆԵՐԸ:

Սլաւոններ 402 միլիօն, որոնցից 70 միլիօն ռուսներ եւ ռուսներ են, 15,960,000 լեհեր, 8 միլիօն Բոհեմացիք, Մոլդաւացիք եւ Սլովակներ, 6 $\frac{1}{2}$ միլիօն Սերբեր եւ Խորվաթներ, 5 միլ. Բուլղարներ, 4,460,900 Սլովենացիներ եւ 555,900 հայեր:

Ռոմանական ազգեր 402 միլ. սրանցից 40 $\frac{1}{2}$ միլիօն, Փրանսիացիք եւ Դաւոններ են, 51 միլիօն Իտալացիներ 2 $\frac{1}{2}$ միլ. Իսպանացիք եւ Պորտուգալացիք են, 9 միլ. Ռումիներ եւ 49,000 Բնասորմականներ են: Գերմանական ազ-